

**LIITE 25: VAIKUTUKSET MAAN-
KÄYTTÖÖN JA YHDYSKUNTA-
RAKENTEESEEN**

Vastaanottaja
AA Sakatti Mining Oy

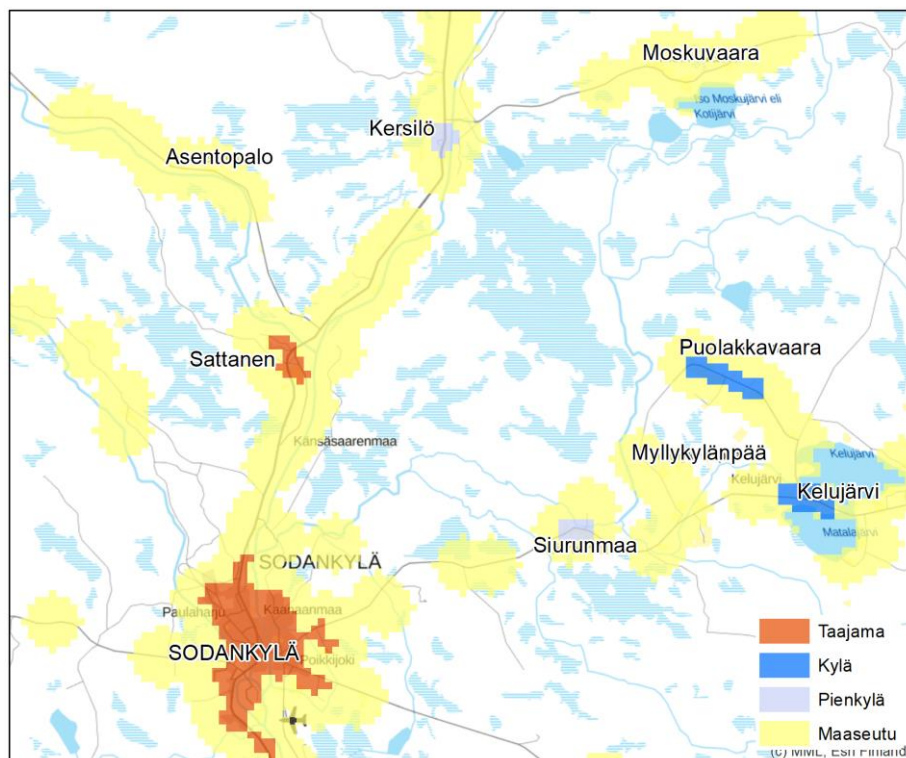
Asiakirjatyyppi
Selvitys

Päivämäärä
19.11.2019

SAKATIN KAIVOKSEN OSAYLEISKAAVA JA

YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTI

VAIKUTUKSET MAANKÄYTTÖÖN JA YHDYSKUNTARAKENTEeseen

SAKATIN KAIVOKSEN OSAYLEISKAAVA JA
YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTI
VAIKUTUKSET MAANKÄYTTÖÖN JA
YHDYSKUNTARAKENTEeseen KOHDISTUVAT
VAIKUTUKSET

Projekti	Sakatin kaivoksen osayleiskaava
Projekti nro	1510047822-002
Vastaanottaja	AA Sakatti Mining Oy
Asiakirjatyyppi	Selvitys
Päivämäärä	19.11.2019
Laatija	Niina Ahlfors, Jenny Hölttä, Timo Laitinen, Pirjo Pellikka, Heikki Savikko
Tarkastaja	Niina Ahlfors
Hyväksyjä	[Nimi]

Ramboll
Niemenkatu 73
15140 LAHTI

P +358 20 755 611
F +358 20 755 6201
<https://fi.ramboll.com>

SISÄLTÖ

1.	Yhteenveto	2
2.	Johdanto	4
3.	Lähtötiedot ja arviointimenetelmät sekä vaikutusmekanismit	5
4.	Vaikutusalueen alue- ja yhdyskuntarakenne	6
4.1	Yhdyskuntarakenne ja asutus	6
4.2	Elinkeinoelämä	11
4.3	Tonttivaranto	16
4.4	Virkistys	16
5.	Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet	19
6.	Kaavoitustilanne	20
6.1.1	Pohjois-Lapin maakuntakaava	20
6.1.2	Pohjois-Lapin maakuntakaava 2040	22
6.1.3	Yleiskaava	25
6.1.4	Asemakaava	34
7.	Maankäytön suunnitelmat	35
7.1.1	Lapin maakuntasuunnitelma 2030	35
7.1.2	Valtatien 5 suunnitelmat	37
7.1.3	Jäämeren rata	38
7.1.4	Sakatin kaivos	38
8.	Vaikutukset alue- ja yhdyskuntarakenteeseen	39
8.1	Vaikutukset aluetalouteen	39
8.2	Vaikutukset elinkeinoelämään	41
8.3	Vaikutukset asutukseen	47
8.4	Vaikutukset kaavoitukseen	51
8.4.1	Maakuntakaava	51
8.4.2	Yleiskaava	53
8.4.3	Asemakaava	59
8.5	Vaikutukset seudulliseen yhdyskuntarakenteeseen	59
8.6	Osayleiskaavan suhde valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin	60
9.	Lähteet	64

1. YHTEENVETO

Kaivoshanke

Sakatin kaivoksen avaaminen jatkaa kaivostoimintaa Sodankylässä. Se luo pitkävaikutteisen perustan Sodankylän taajaman monipuoliselle kehittämiselle. Kaivos sijoittuu huomattavasti lähemmäksi kuntakeskusta kuin kunnan muut kaivokset. Kaivoksen, kaivosteollisuusalueen sekä tieyhteyksien rakentaminen laajentavat taajaman yhdyskuntarakennetta. Samalla ne turvaavat yhdyskuntarakenteen säilymistä ja mahdollistavat sen kehittämisen omalta osaltaan. Kaivosteollisuusalueen ja kaivoksen sijoittaminen lähekkäin vähentää toimintojen välisten kuljetuksien etäisyyksiä, teollisuus ja teknisen huollon verkostot hyötyvät lyhyistä etäisyyksistä kaivosalueeseen.

Sakatin kaivos sijoittuu osittain syvälle Viiankiaavan suoalueen alapuoliseen kallioperään. Kaivoksen kaivosteollisuusalue sijoittuu kaivoksen eteläpuolelle Kuusivaaran alueelle nykyisen yhdyskuntarakenteen ulkopuolelle. Ratkaisu laajentaa yhdyskuntarakennetta pääosin maa- ja

Eteläinen yhdystievaihtoehto mahdollistaa uuden työpaikka-alueen kehittämisen Sodankylän taajaman ja kaivosalueen väliin. Yhdyskuntarakenteen kannalta eteläinen yhdystievaihtoehto antaa uusia mahdollisuuksia. Se tukee valtatie 5 uutta linjausta ja siltaa, ohjaa liikennettä pois taajamasta ja tarjoaa mahdollisuuksia uusille työpaikka-alueille.

Pohjoinen yhdystievaihtoehto ei tue vireillä olevan maakuntakaavan mukaisten uusien työpaikka-alueiden (TP) toteuttamista Kitisen itäpuolelle. Yhdystievaihtoehdon lähialueilla ei ole varauduttu kaavoituksella työpaikka- tai teollisuusalueisiin, vaan kaavoitetut työpaikka- ja teollisuusalueet sijaitsevat kuntakeskuksen reunoilla pohjois-, itä-, etelä- ja länsiosissa. Vaihtoehto tukeutuu valtatiehen 4 ja sen varren työpaikka-alueiden kehittämiseen.

Valtatie 5

Jatkosuunnitteluun valittu valtatie 5 vaihtoehto (VE2) edellyttää kaavamuutoksia yleiskaavoihin. Valtatie 5 uusi linjaus ratkaistaan vireillä olevassa Kirkonkylän osayleiskaavassa. Valtatie

2. JOHDANTO

Tässä selvityksessä arvioidaan Sakatin kaivoksen osayleiskaavassa ratkaistavan maankäytön sekä Sakatin kaivoshankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä esitettyjen hankevaihtoehtojen vaikutus alue- ja yhdyskuntarakenteeseen sekä suunniteltuun maankäyttöön.

Kaivoshankkeen yhdystien yksi vaihtoehto on valtatie 5 siirtäminen uuteen paikkaan Sodankylän taajamassa. Valtatie 5 tieyhteysselvityksessä on selvitetty valtatie 5 sekä Sakatin kaivostieyhteyden sijainti Sodankylässä tulevaisuudessa. Tieyhteysselvitys on laadittu osana Pohjois-Lapin maakuntakaavatyötä Lapin liiton, Väyläviraston ja Lapin ELY-keskuksen toimeksiannosta. Selvityksen on laatinut Sitowise Oy.

Pohjois-Lapin maakuntakaavan uudistamiseen liittyvä Jäämeren rata sijoittuu Sakatin osayleiskaavan alueelle. Jäämeren radan vaikutusten osalta tukeudutaan Pohjois-Lapin maakuntakaavan 2040 laatimisen yhteydessä esitettyihin vaikutusten arviointeihin.

3. LÄHTÖTIEDOT JA ARVIOINTIMENETELMÄT SEKÄ VAIKUTUSMEKANISMIT

Maankäyttöön ja yhdyskuntarakenteeseen kohdistuvia vaikutuksia tarkastellaan eri aluetasoilla. Arvioinnissa tarkastellaan, kuinka kaivoshanke vaihtoehtoineen tukee valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita. Maakunnallisten ja seudullisten kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa näkökulmana on se, kuinka kaivoshanke ja sen mahdollistava osayleiskaava sopivat suunniteltuun ja tavoiteltuun maankäyttöön ja yhdyskuntarakenteeseen. Paikallisella tasolla tarkastellaan työpaikka- ja yritysalueita, asuin- ja loma-asuinalueita ja muiden paikallisten toimintojen alueita. Maankäyttöön kohdistuvien vaikutusten merkittävyyttä arvioidaan sen suhteen, kuinka paljon vaihtoehdot tukevat nykyistä maankäyttöä, vaikuttavat tulevaan maankäyttöön tai kuinka paljon hanke aiheuttaa haittaa tai hyötyä kunkin maankäyttömuodon mukaiselle toiminnolle.

Vaikutuksia yhdyskuntarakenteeseen ja maankäyttöön arvioidaan asiantuntija-arviona osana kaivoshankkeen YVA-menettelyä, jonka vaikutusarvioinnit ovat keskeisenä lähtökohtana. Maankäytön tilanne ja tavoitteet selvitetään

4. VAIKUTUSALUEEN ALUE- JA YHDYSKUNTARAKENNE

4.1 Yhdyskuntarakenne ja asutus

Väestön määrä ja rakenne

Lapin maakunnan asukasluku 31.12.2017 oli 179 223 asukasta. Rovaniemen kaupunki on maakunnan keskus sekä väestömäärällä että työpaikoilla mitattuna. Kolme seuraavaksi suurinta asutuskeskusta ovat Tornio, Kemi ja Sodankylä. Väestöstä 62 420 (34,8 %) asui Rovaniemellä, 21 928 (12,2 %) Torniossa, 21 256 (11,9 %) Kemissä ja 8 545 (4,8 %) Sodankylässä. Vuonna 2018 Sodankylässä oli 8 442 asukasta (Tilastokeskus: 31.12.2018).

Maakunnan väkiluku on vuosina 2010-2016 pienentynyt noin 4 200 asukkaalla (-2,3 %). Tilastokeskuksen vuonna 2015 julkistetun väestöennusteen mukaan taantuva kehitystrendi jatkuu ja väkiluku laskee vuosina 2015-2040 keskimäärin noin 25

asukasluku on viime vuosina kehittynyt negatiivisemmin kuin Lapin kunnissa ja vastaavan kokoisissa kunnissa yleensä. Poikkeuksena tästä kehityksestä muodostaa 2010 – 2013 Kevitsan kaivoksen avaamiseen liittyvä kasvukausi (Sodankylän kunta 2018).

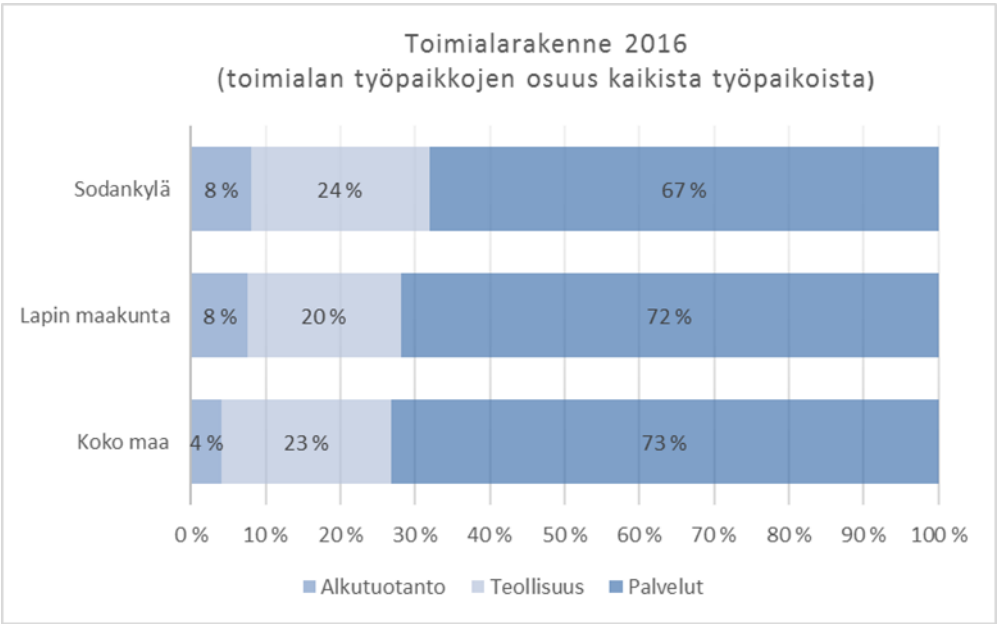
Kunnan asukkaista 65 % asuu kirkonkylällä tai sen läheisyydessä. Suurimmat kylät ovat Sattanen, Vuotso ja Vaalajärvi. Kirkonkylällä asukasluku on vähentynyt 99 henkilöllä. Läheisistä kylistä väestönkehitys on ollut positiivisinta kunnan eteläosassa. Luostolla asukasluku on lisääntynyt 10 henkilöä vuonna 2017. Kaiken kaikkiaan vuonna 2017 eteläosan kylissä oli 487, järvikylissä 1 044, itäosan kylissä 537 ja pohjoisosan kylissä 944 asukasta sekä kirkonkylässä ja sen ympäristössä 5 533 asukasta. Sakatin kaivoksen osayleiskaavan alueen läheisyydessä oli Sattasessa 329, Kersilössä 50, Moskuvaarassa 36, Kelujärvellä (Puolakkavaara) 228, Siurunmaalla 45, Orajärvellä 264 sekä kirkonkylässä ja sen ympäristössä 5 533 asukasta vuonna 2017 (Sodankylän kunta 2018).

4.2 Elinkeinoelämä

Sodankylän aluekeskuksessa on vilkasta kaivos- ja matkailutoimintaa. Lisäksi kunnassa toimii Sodankylän geofysiikan observatorio ja Jääkäriprikaatin varuskunta. Sodankylän elinkeinojen kehittämisen painopisteinä ovat biotalous (maa- ja metsätalous, porotalous sekä luonnontuoteala), kaivosteollisuus, matkailu sekä tutkimus- ja koulutustoiminta. Arktisen alueen biotalouteen kuuluu hyvin vahvasti puuteollisuus, koska metsäsektorin osuus Lapin talousalueella on muuta Suomea suurempi. Eniten työpaikkoja on terveys- ja sosiaalipalveluissa ja voimakkaimmin työpaikkojen määrä on kasvanut kaivostoiminnassa ja louhinnassa.

Työpaikat

Työpaikkoja on Lapissa noin 78 700 henkilötyövuotta. Palvelualojen osuus työpaikoista Lapissa on 72 % kun koko maassa se on 73 %. Teollisuuden osuus Lapin työpaikoista on 20 % ja Suomessa 23 %. Alkutuotannossa työpaikkojen osuus on Lapissa 8 % ja Suomessa 4 %.

Kuva 4-7. Työpaikkojen toimialarakenne vuonna 2017 (Ramboll, 2019).

Matkailu

Sodankylän matkailupalvelut keskittyvät Luostotunturin alueelle Sodankylän kunnan kaakkoisosassa. Luoston ympärivuotisessa matkailukohteessa on vuodepaikkoja noin 4 000, yrityksiä 30 ja työpaikkoja noin 140. Luosto muodostaa yhdessä Pyhätunturin matkailukeskuksen kanssa yhtenäisen palvelukokonaisuuden.

Sodankylän pohjoisosan matkailualueita ovat Tankavaaran Kultakylä ja Kultamuseo, Vuotson saamelaiskylä, Urho Kekkosen kansallispuisto ja Tankavaaran luontokeskus, Kaksilauttasen alue, Muotkan maja, Santa ´s Resort sekä Lokan ja Porttipahdan altaat. Uusimpana matkailutuotteena on kylämatkailu esimerkiksi Kieringin kylässä.

Sodankylän taajamassa on majoituskapasiteettiä vähintään 134 huonetta. Taajaman alueella majoituspalveluja tarjoavat hotellit Karhu ja Sodankylä, leirintäalueen huoneistot ja mökit sekä Kolmen veljeksien majatalo. Sodankylän keskust

5. VALTAKUNNALLISET ALUEIDENKÄYTTÖTAVOITTEET

Valtioneuvosto on tehnyt päätöksen uusista valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista 14.12.2017. Päätös korvaa valtioneuvoston vuonna 2000 tekemän ja 2008 tarkistaman päätöksen. Valtioneuvoston päätös tuli voimaan 1.4.2018.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet:

- Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen
- Tehokas liikennejärjestelmä
- Terveellinen ja turvallinen elinympäristö
- Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat
- Uusiutumiskykyinen energiahuolto

Sakatin kaivoshankkeen osayleiskaavan kannalta merkittäviä tavoitteita ovat:

- Edistetään koko maan monikeskuksista, verkottuvaa ja hyviin yhteyksiin perustuvaa aluerakennetta, ja tuetaan eri

määritelty Pohjois-Suomen kuin koko Suomen arktiselle alueelle kiinnittymisen kannalta tärkeimmäksi tieyhteydeksi, joka on osa TEN-T -kattavaa verkkoa ja kuuluu SEKV-tavoiteverkkoon ja yhdistää Lapin keskukset naapurimaihin. Sodankylän taajaman kohdalla valtateiden 4 ja 5 tulevaisuuden linjaukset on esitetty selvitettäväksi tässä selvityksessä.

6.1.3 Yleiskaava

6.1.3.1 Voimassa olevat osayleiskaavat

Suunnittelualueella on voimassa oikeusvaikutteinen Kelujärvi-Rajalan osayleiskaava, joka on hyväksytty kunnanvaltuustossa 18.12.2009 § 103 ja saanut lainvoiman 1.11.2012, Kirkonkylän osayleiskaava, joka on hyväksytty kunnanvaltuustossa 28.8.2014 § 69 ja Lokka-Koitelainen-Kevitsa osayleiskaava.

23.4.2019. Osayleiskaava on kuulutettu vireille sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelma asetettu nähtäville 29.5.2019.

Kunnanhallitus on päättänyt 29.1.2019 § 36 käynnistää *Kirkonkylän osayleiskaavan muutoksen*. Yleiskaavan muutoksella suunnitellaan valtatie 5 ja uuden Kitisen sillan sijoittuminen nykyistä pohjoisemmaksi. Kunta tutkii ja ratkaisee uusiin liikenneyhteyksiin liittyvien asumisen, teollisuus- ja varastoalueiden aluevaraukset. Valtatie 5 siirtyminen uuteen paikkaan antaa mahdollisuuden kaivoksen eteläisen yhdystien liittämiseen valtatieverkkoon sen kautta.

